

Euskal Herriko Ahotsak
ahotsak.com

Miren Begoña Arriaga Leniz

*Eibar,
Gipuzkoa
(1921-2024)*

Aurkibidea

Biografia

Eibarko Maria Angela kaleko etxe batean jaio zen Miren, kartutxoak saltzen zituen denda baten gainean.

Dendariak deskuidua izan eta su hartu zuen eraikin osoak. Bost urte zituen etxerik gabe geratu eta Txontara lekualdatu behar izan zirenean. Bizkaitarrak zituen gurasoak: Berrizkoa aita, Ispasterkoa ama. Jardiñetako eskolan egin zituen ikasketak. II. Errepublika eta 1934. urteko erreboluzioko oroitzapen garbiak dauzka.

Neska koskorra zen gerra zibilak eztanda egin zuenean. Ondo gogoratzen du hura ere. Ispasterko baserrian eta Ereñon pasa zuen sasoi hura, babesean, baina hurbil zuten Gernika eta pasarte zirraragarriak kontatzen ditu.

Gerraostean Eibarrera itzuli eta administrazio ikasketak egin zituen bertako akademia batean. 23 urte zituen El Reno eskopeta lantegiko ofizinan hartu zutenean. Bertan jardun zuen erretiroa hartu zuenera bitartean. Garaiko lanketa prozesua eta lan-baldintzei buruz dihardu elkarrizketa honetan.

Mercedes Kareagarekin batera, Eibarko Goi Argi emakume Elkarteko fundatzaileetako bat izan zen Miren. Elkartearen hastapenak, honen antolaketa, finantzaketa eta ekintzei buruz hitz egiten digu bere ahizpa Arrate Arriaga Lenizekin batera.

Zintak

EIB-680

- **Proiektua:** Eibarko ondare industrialak

- **Elkarrizketatzailea(k):** Gaston Balerdi, Izaskun
- **Data:** 2019-05-29
- **Iraupena:** 88 min
- **Euskarria:** Bideo digitala
- **Kodifikatzailea:** Gaston Balerdi, Izaskun

Pasarteak

1. Sute baten ondorioz etxea galdu zutenekoa

- **Erref:** EIB-680/003
- **Iraupena:** 0:04:23. **Hasi:** 00:02:35. **Bukatu:** 00:06:58
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Herria, azpiegitura » Herri-antolaketa » Merkataritza, dendak (kokapena)
- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Etxeko giroa

Laburpena:

Eibarko Maria Angela kalean kokatzen zen kartutxo denda baten gainean jaio zen. Dendariaren deskuidu baten erruz, su hartu zuen eraikin hark eta etxea galdu zuten. Sukaldeko paretan zuloa egin eta aldameneko eraikineko teilatutik irtetea lortu zutela kontatzen du. Bost urte inguru zituen ezbehar hura gertatu zenean.

2. Ibarkurutze eta Jardiñetako eskolan ibilia

- **Erref:** EIB-680/007
- **Iraupena:** 0:04:42. **Hasi:** 00:09:25. **Bukatu:** 00:14:07
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Eskola

Laburpena:

Ibarkurutzeko eskolan egin zituen lehen eskola urteak. Jardiñetako eskolan osatu zituen ikasketak. Gerra hasi zen urte berean amaitu zituen ikasketak, hamabost urte zituela. Irakasleen izenak gogoan dauzka oraindik. Eskolak gazteleraz izaten ziren nahiz eta lagunekin euskaraz jardun. Ikasle ona zen eta oroitzapen politak dauzka. Ikasgaiei buruz dihardu: joskintza, bordatzea, marrazketa, etab.

3. Mugerzaren marrazki eskola

- **Erref:** EIB-680/008
- **Iraupena:** 0:00:54. **Hasi:** 00:14:07. **Bukatu:** 00:15:01
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Herriko giroa » Pertsonaia ezagunak
- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Eskolaz aparteko ikasketak

Laburpena:

Eskolaz aparteko ikasketak. Ohikoa zen Eibarren marrazketa eskolak hartzea.

Eskolatik irten ostean, Mugerzaren eskolara joaten zen Miren. Eliza aurrean zegoen "Kontzeju zaharra" zeritzon eraikinean ematen zituen eskolak Mugerzak.

4. "Txikitia, txinoentzako"

- **Erref:** EIB-680/010
- **Iraupena:** 0:02:41. **Hasi:** 00:16:13. **Bukatu:** 00:18:54
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Elizarekin lotutako pertsonak

Laburpena:

Aste-sariaren erdia, misioetan laguntza emateko itsulapikoetan botatzen zutela kontatzen du. Aldatzera joaten ziren igandero, dotrinara. Don Felix Markiegik ematen zizkien ebanjelioari buruzko azalpenak eta bide batez, euskaraz idazten irakasten ziela kontatzen du.

5. Dotrina ostean, kalean jolasean

- **Erref:** EIB-680/012
- **Iraupena:** 0:01:05. **Hasi:** 00:19:57. **Bukatu:** 00:21:02
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Bainuak, errekak eta uretako jolasak
- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Jolasak

Laburpena:

Igande arratsaldeetan, dotrinatik irten ostean, lagun artean geratzen ziren kalean jolasean. Uda sasoian, Matxariako erreka joaten ziren Alfa inguruko igerilekua urrun geratzen zitzaielako.

6. Haurtzaroko Ibarkurutze kalea

- **Erref:** EIB-680/013
- **Iraupena:** 0:02:15. **Hasi:** 00:21:02. **Bukatu:** 00:23:17
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Herria, azpiegitura » Herri-antolaketa » Kaleak, plazak
- Herria, azpiegitura » Herri-antolaketa » Merkataritza, dendak (kokapena)

Laburpena:

Ibarkurutze kalea nolakoa zen deskribatzen du. Nahiz eta lantegi handirik ez zegoen, makina bat tailer txiki zegoela dauka gogoan: pegora bakoitzean gutxienez bat. Saltokiak ere bazeuden: zapata-denda, gozo-denda, "Matildenekua", botika, etab.

7. Orbeako langilea zen aita

- **Erref:** EIB-680/015

- **Iraupena:** 0:01:54. **Hasi:** 00:24:05. **Bukatu:** 00:25:59
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ekonomia eta industria » Lan-baldintzak
- Lantegiak » Ekonomia eta industria » Gipuzkoako lantegiak » Debabarreneko lantegiak

Laburpena:

Aitak Orbea-n (Eibar) egiten zuen lan. Aitaren ordutegiaz dihardu. Lantegi handien sirena-hotsek markatzen zuten eibartarren bizimodua. Liman jarduten zuen aitak; bere kontura jardun zuen gerora.

8. Gerra zibilak ez zien, zorionez, ezbehar handiegirik eragin

- **Erref:** EIB-680/016
- **Iraupena:** 0:05:06. **Hasi:** 00:25:59. **Bukatu:** 00:31:05
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerra zibila (1936-1939)
- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Gerraren hasiera

Laburpena:

Udako oporrak pasatzera, Ispasterko baserrira bidean zegoen gerrari buruzko lehen aipamenak entzun zituztenean. Hamabost urte zituen orduan eta ondo gogoratzen du egun hura. Ispaster eta Ereñon egon zen Miren gerrak iraun zuen bitartean. Gerra garaian, G.A.C. lantegian egon zen aita hura bonbardatu zutenera bitartean; handik, Sestaora bidali zuten, armak prestatzen jarduten zuten lantegi batera. Zorionez, ez zitzaien ezer txarrik gertatu.

9. Gerraostea: etxea konfiskatuta eta errazionamendu garaia

- **Erref:** EIB-680/018
- **Iraupena:** 0:03:30. **Hasi:** 00:31:12. **Bukatu:** 00:34:42
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerraostea eta Francoren diktadura » Ekonomia gerraostean

Laburpena:

Gerra amaitu eta Eibarrera itzuli zirenean, altzariak gordeta zituzten arren, etxebizitza konfiskatuta zuten eta haiek alde egin arte ezin izan ziren euren etxera bueltatu. Nahiz eta errazionamendu garaia izan, senitarteko batek zuen dendarri esker, ondo bizi ahal zan zirela kontatzen du. Ea eta Ereñoko errazionamenduez baliatzeko trikimailuez dihardu.

10. Gernikara ihes egin bonbardaketaren biharamuna ikusteko

- **Erref:** EIB-680/019
- **Iraupena:** 0:04:20. **Hasi:** 00:34:42. **Bukatu:** 00:39:02
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Umetako kontuak
- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Borroka

Laburpena:

Ereñon zegoen Gernika bonbardatu zuten egunean. Hegazkinek, hirunaka, Ereño parean hartzen zuten buelta. Gauez, argitasun handia ikus zitekeen Ereñotik Gernika parean. Sutan zegoen. Hurrengo egunean, inori ezer esan gabe, Gernikaraino joan zen lagun batekin zer gertatu zen ikusteko. Nahiz eta berak aitortu ez, lagunak etxean esan zuen egindako bihurrikeria eta ondorioz, Mireni ere sekulako errieta egin ziotela kontatzen du barre algaraka. 17 urte inguru izango zituen hartan.

11. 1934. urteko urriko matxinada Eibarren

- **Erref:** EIB-680/020
- **Iraupena:** 0:03:38. **Hasi:** 00:39:02. **Bukatu:** 00:42:40
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerra aurea » 1931-1936: II. Errepublika

Laburpena:

1934. urteko urriko langileen altxamenduaz dihardu. Eibarko kaleetan gertatutako liskar, tiroketa, erailketak eta manifestazioak ondo gogoratzen ditu. Aitarekin Berrizera trenez joan zen igande batez etxeratze-aginduari kasu egin gabe; nahiz eta espetxe-zigorra izan, ez zitzaien ezer gertatu.

12. Consuelorekin ikasi zuen bordatzen

- **Erref:** EIB-680/021
- **Iraupena:** 0:02:30. **Hasi:** 00:42:40. **Bukatu:** 00:45:10
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Eskolaz aparteko ikasketak

Laburpena:

Gerraostean, Eibarrera itzuli zenean, bordatzen ikastera joan zen. Bizpahiru urtez egon zen Consuelorekin ikasten; etxerako zein kanporako, diru truke, bordatzen jardun zuen gero. Irabazitako dirua amari ematen ziola kontatzen du.

13. Administrazio ikasketak akademian eta El Reno-ko "ofizinista"

- **Erref:** EIB-680/022
- **Iraupena:** 0:02:50. **Hasi:** 00:45:10. **Bukatu:** 00:48:00
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):**Laburpena:**

Josteari utzi eta, Berrizko Angel eta Felixen Eibarko akademian, bulegari ikasketak burutu zituen hiru urtez. Ikaskide baten bitartez sartu zen El Reno

eskopeta lantegian administrazio lanak egiteko. 23 urte zituen. Etxean ondo hartu zuten Mirenen erabakia; beste leku batzuetan ez bezala, emakumezkoek etxetik kanpora lanean jardutea Eibarren ondo ikusia zegoela kontatzen du.

14. El Reno lantegiaren kokapena eta ekoizpena

- **Erref:** EIB-680/023
- **Iraupena:** 0:01:00. **Hasi:** 00:48:00. **Bukatu:** 00:49:00
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ekonomia eta industria » Industria motak » Armagintza
- Lantegiak » Ekonomia eta industria » Gipuzkoako lantegiak » Debarbarreneko lantegiak

Laburpena:

Eibarko Urkizu kaleko 2. zenbakian zegoen lantegia Bidebarrieta kaleko 56. zenbakira lekualdatu aurretik. 4-5 langile zituen Jose Uriguen-en lantegiak. Ehizarako eskopetak baino ez zituzten ekoizten bertan.

15. Bulegoko lana eta lan-baldintzak

- **Erref:** EIB-680/024
- **Iraupena:** 0:03:12. **Hasi:** 00:49:00. **Bukatu:** 00:52:12
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ekonomia eta industria » Lan-baldintzak

Laburpena:

Bulegoan zituen lan eta ardura eta lan-baldintzei buruz dihardu. Astelehenetik zapatara egiten zuten lan; igandeak eta elizak agindutako jai egunak baino ez zituzten libre izaten. "Sábado inglés" zeritzona, beranduago etorri zela kontatzen du. Nominen ordainketari buruzko azalpenak.

16. Eskopeta bat ekoizteko prozesuari buruzko azalpenak

- **Erref:** EIB-680/025
- **Iraupena:** 0:02:15. **Hasi:** 00:52:12. **Bukatu:** 00:54:27
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ekonomia eta industria » Industria motak » Armagintza
- Ekonomia eta industria » Lan-prozesuak

Laburpena:

Eskopeta baten fabrikazioari buruzko azalpenak ematen ditu. Prozesu osoa ez zen lantegi bakarrean egiten: kanoiak erosi egiten zituzten, "pabonatzer" edo kaxak "pikatzer" kanpora eramaten zituzten, adibidez. Eskopeta bakoitzarekin egin beharreko izapide ofizial guztiei buruzko azalpenak ematen ditu.

17. El Reno eskopeta fabrika

- **Erref:** EIB-680/026

- **Iraupena:** 0:03:33. **Hasi:** 00:54:27. **Bukatu:** 00:58:00
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ekonomia eta industria » Industria motak » Armagintza
- Lantegiak » Ekonomia eta industria » Gipuzkoako lantegiak » Debabarreneko lantegiak

Laburpena:

Leku faltagatik aldatu zen El Reno Bidebarrieta kalera, hala ere, 15 langile baino gehiagoko lantokia ez da inoiz izan. Jose Uriguen izan zen fundatzailea, Zelestino Etxeberria zuen bazkide. Angel Mazorriagak hartu zion erreleboa geroago. Estatuan zein atzerrian saltzen zituzten eskopetak, Erresuma Batuan, batez ere.

18. Kotizatze sistema berriari mesfidati erantzun zioten langileek

- **Erref:** EIB-680/029
- **Iraupena:** 0:03:02. **Hasi:** 01:00:13. **Bukatu:** 01:03:15
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ekonomia eta industria » Lan-baldintzak

Laburpena:

Kotizatze sistema abian jarritz zenean, jende nagusiak mesfidati hartu zuela gogoan dauka. Soldataren zati bat jarri nahi ez eta pentsiorik gabe geratu ziren asko.

19. Armagina: umetatik ikasitako ofizioa

- **Erref:** EIB-680/031
- **Iraupena:** 0:01:34. **Hasi:** 01:04:48. **Bukatu:** 01:06:22
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ekonomia eta industria » Industria motak » Armagintza

Laburpena:

60. hamarkadan kanpotar asko etorri zen Eibarrera. Armagintzan ofizioa ezagutzea ezinbestekoa zen ordea; umetan aprendiz bezala hasten ziren armagin baten babesean ofizioa ikasteko, horregatik, ez zen estatuko beste herri batzuetako langile asko egoten arma lantegietan.

20. "Sociedad Femenina Eibarresa" edo Goi-Argi Elkarte

- **Erref:** EIB-680/033
- **Iraupena:** 0:04:06. **Hasi:** 01:06:44. **Bukatu:** 01:10:50
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Aisia » Taberna giroa » Elkarte gastronomikoak
- Familia eta harremanak » Sexua eta generoa » Genero berdintasuna

Laburpena:

1951. urtean sortu ze Goi-Argi Elkarte. Euskarazko izenak jartzea debekatuta zegoenez, "Sociedad Femenina Elbarresa" izena hartu behar izan zuen (1975. urtera bitartean, hain zuzen ere). Elkarte sortu aurretik ere antolatzen zituzten ekintza batzuk baina, emakumeentzat bakarrik izango zen elkarerik ez egoteak bultzatu zituen Mercedes Kareaga eta Tere Gantxegi, besteak beste, Goi-Argi elkarte sortzera. Estatu mailan emakumezkoentzat bakarrik izango den lehen elkarte izan zen Eibarkoa.

21. Goi-Argi elkartean antolatzen zituzten ekintzak eta finantzaketa

- **Erref:** EIB-680/035
- **Iraupena:** 0:03:54. **Hasi:** 01:11:57. **Bukatu:** 01:15:51
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Aisia » Kultura » Herrigintza eta elkarteak
- Familia eta harremanak » Sexua eta generoa » Feminismoa

Laburpena:

<p>Goi-Argi elkarteak antolatzen zituen ekitaldiei buruz dihardu: ikastaroak, hitzaldiak (erizainen azalpenak, meza-liburuari buruzkoak, etab.) 500 bazkide inguru ziren, andrazkoak guztiak. Gizonezkoek ez zuten sarrera debekatua baina, euren intereseko ezer antolatzen ez zutenez, ez zirela joaten kontatzen du.</p>

22. "Tonbolia"

- **Erref:** EIB-680/037
- **Iraupena:** 0:02:55. **Hasi:** 01:16:30. **Bukatu:** 01:19:25
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Aisia » Kultura » Herrigintza eta elkarteak
- Familia eta harremanak » Sexua eta generoa » Feminismoa

Laburpena:

<p>Esteban Orbea alkateak, tonbolalako erosketak egiteko autoa laga izan ziela kontatzen du. Arroparik gabe erosten zituen Mercedesek panpinak eta bazkideen artean egiten zituzten arropatxoak gero. Ikusmin handia sortzen zuen herrian tonbolak. Sari garrantzitsuak zeuden; guztiak "Sinforenean" erakusten ziren. Pezeta batean, Arrate egunean (irailak 8) saltzen ziren txartel guztiak. Tonbolan ateratzen zuten dirua Eibarko elkarte desberdinei laguntzeko erabiltzen zen. Sekula ez zuten Goi-Argi emakume elkartearen finantzaketarako erabili.</p>

23. Mercedes Kareagaren "Día del seminarista Eibarrés"

- **Erref:** EIB-680/040
- **Iraupena:** 0:01:56. **Hasi:** 01:21:26. **Bukatu:** 01:23:22
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Aisia » Kultura » Herrigintza eta elkarteak

- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Elizarekin lotutako pertsonak
- Familia eta harremanak » Herriko giroa » Pertsonaia ezagunak

Laburpena:

Oso emakume on eta eskuzabala zen Mercedes Kareaga. "Día del Seminarista Eibarrés" berak asmatu zuen: urtean zehar itsulapikoetan etxez etxe jasotako dirua, errege egunean Coliseoan apaizgaiei banatzen zitzaien.

24. Goi-Argiko neska taldearen irteerak

- **Erref:** EIB-680/042
- **Iraupena:** 0:02:01. **Hasi:** 01:25:08. **Bukatu:** 01:27:09
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Sexua eta generoa » Feminismoa
- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Gaztetako ibilerak
- Familia eta harremanak » Sexua eta generoa » Genero berdintasuna

Laburpena:

Irteera ugari egiten zituzten Goi-Argi elkarteko kideek. Loiolara joaten hasi ziren, baina Hondarribira eta Donostiara ere joan izan ziren. Hamabost egun inguru pasatzen zituzten gogoetaldian elkarrekin, baina festetara, hondartzara, zezenketak ikustera, etab. joateko ere aprobetxatzen zutela kontatzen digu Mirenek. Garai hartan, ez zen batere ohikoa neska talde bat zezenketa batean ikustea edota kalean zein kafetegi batean gizonezkorik gabe aurkitzea. Gutxi axola zitzaien haiei.

Ahotsak.eus-eko edukiarekin sortutako dokumentu automatikoa.

2025-11-16

CC-by-sa | Ahotsak.eus

Badihardugu Euskara Elkarte

Markeskua Jauregia, 20600 Eibar

943121775 - ahotsak@ahotsak.com